

KOGNITIIVISEN TOIMINTAKYVYN KARTOITUS

työskentelyrunko
asiantuntijayhteistyöhön
v2.2

© Räsänen, 2015

Johdanto

Tämä lomake on tarkoitettu moniammatillisen työryhmän työntekijöille muistin tueksi ja työskentelyrungoksi arvioitaessa lapsen kognitiivista toimintakykyä. Kognitiivisella toimintakyvyllä tarkoitetaan sitä lapsen havainto-, ajattelu- ja toiminnallisten taitojen kokonaisuutta, jonka pohjalta hän muodostaa käsityksensä ja toimii sen hetkessä ympäristössään.

Käyttämässäni käsitteissä olen pyrkinyt hyödyntämään mahdollisimman laajasti WHO:n Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisestä luokitusta (ICF-luokitus, WHO, 2001; suomennos Stakes 2009). Yksi ICF-luokituksen tavoitteista on toimia yli ammattiryhmien yleiskäsitteistönä arvioitaessa henkilöiden toimintakykyä ja sen rajoitteita. Tavoitteena on siis pyrkiä pois ammattispesifistä kielestä yleiskieleen, joka mahdollistaa yli ammattiryhmien käytävän keskustelun ja parantaa mahdollisuuksia ottaa myös lapsen perhe ja muut huoltajat mukaan keskusteluun.

ICF-mallin vahvuus on siinä, että se ottaa tarkastelussaan huomioon niin yksilön sisäiset tekijät, sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä muut ympäristötekijät. Tässäkin lomakkeessa, jossa tarkastellaan yksilön kognitiivisia kykyjä ja taitoja, olisi huomioitava, että niiden *arviointi on aina sijoitettava siihen hetkeen, siihen ympäristöön ja siihen sosiaaliseen todellisuuteen, jossa kyseinen lapsi elää, pyrkii itseään toteuttamaan ja johon hän pyrkii osallistumaan.*

Lomakkeen sisällöt eivät vastaa suoraan ICF:n sisältöluokitusta. Kaikilta osin ICF-luokitus ei ole riittävän yksityiskohtainen tarkasteltaessa yksilön kognitiivisen toiminnan osa-alueita. Osan mielentointojen sisällöistä olen myös jättänyt tästä lomakkeesta pois (mm. tietoisuus- ja orientaatiotoiminnot). Lomakkeen sisällöt ja sisältövalinnat pohjautuvat omaan kliiniseen ja tietämykselliseen kokemukseeni sekä saamaani palautteeseen eri ammattiryhmiltä lomakkeen eriversioiden koekäytöstä (neuropsykologit, psykologit, erityisopettajat, maahanmuuttajalasten opettajat ja ohjaajat, luokan- ja ammattiopettajat, ammatillisten oppilaitosten erityisopettajat). Olen erittäin kiitollinen kaikille saamastani avusta ja palautteesta.

On tärkeää huomioida, että tämä työskentelyrunko ei ole arviointilomake, vaan työntekijöille tarkoitettu työpaperi, joka pyrkii tukemaan mahdollisimman laaja-alaisen kognitiivisen arvioinnin toteuttamista. Tätä työskentelyrunkoa kannattaa pitää eräänlaisena muistilistana ja rakenteena, joka auttaa mallittamaan lapsen kognitiivisten taitojen ja kykyjen arviointia.

Työpapereita ei ole tarkoitettu säilytettäväksi toiminnan päättymisen jälkeen. Jokaisen työntekijän tulee myös tätä lomaketta käyttäessään huolehtia yksilönsuojasta ja tietoturvasta.

Toivon, että tästä lomakkeesta on hyötyä lapsen arvioinnin ja hänen tukemisensa suunnittelussa.

Jyväskylässä 31.10.2016

Pekka Räsänen

Lyhyt ohjeistus

Lomake on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäiseen osaan on koottu avoimia kysymyksiä arviointiprosessiin orientoitumiseksi. Tämä sisältää a) arvioinnin kysymyksenasettelun ja siihen liittyvän työnjaon, b) lapsen taustan, kehityshistorian ja elämäntilanteen kartoituksen, ja c) terveydentilaan ja koulunkäyntiin liittyvät taustatiedot. Kohtien b) ja c) sisältöjä hahmotellessasi ja kootessasi pidä arvioinnin kysymykset aina mielessäsi. Kokoa sellaista tietoa, jolla uskot olevan merkitystä lapsen tilanteen, toiminnan tai tunteiden ymmärtämiselle ja eri lähteistä kerättyjen tietojen tulkinnoille.

Arvioinnin menetelmät, joihin päätelmäsi pohjaat, riippuvat ammattialastasi, kokemuksestasi ja mahdollisuuksistasi erilaisten arviointivälineiden käyttöön. Oppimis- tai arkitilanteen, ryhmä- tai luokkahuonekäyttämisen observoinnit ja havainnot ovat yhtä arvokkaita tiedonlähteitä arvioinnille kuin erilaiset eri ammattiryhmien käyttämät mittarit tai testit.

On hyvä kirjata ylös, mihin tietolähteeseen tai menetelmään päätelmäsi nojaavat (kirjallinen tieto, havainnointi, keskustelu tai haastattelu, psykologinen testi tai pedagoginen arviointi). Kerää nämä menetelmätiedot Tiedonhankintasuunnitelma -kohtaan. Siinä voit myös pitää päiväkirjaa toteutuneista tiedonhankintapahtumistasi.

Lomakkeen toinen osa sisältää tarkistuslistan. Arvioi lapsen suoriutumista erilaisista toiminnallisista ja taitohaasteista HPRTV-asteikolla, joka tulee sanoista Haitta- Pulma- Riski- Tavanomainen- Voimavara kuvastamaan kunkin sisältöalueen merkitystä lapsen toimintakyvyssä. HPR kuvastaa taitopuutteen merkitystä ja haitta-astetta, T sitä, että taitoalueella ei ole erityistä ja V sitä, että kyseisen taidon avulla lapsi kykenee kompensoimaan muita taitopuutteitaan tai hän osoittaa tässä osa-alueella tavanomaisesta poikkeavaa lahjakkuutta tai kyvykkyyttä.

V	Voimavara	Voimavara tarkoittaa, että kyseinen toimintakyvyn osa-alue on lapsella poikkeuksellisen vahva ja tavanomaisesta poikkeava. Taidon tai kyvyn avulla lapsi kykenee kompensoimaan muita taitopuutteitaan ja ylläpitämään toimintakykyään myös tilanteissa, jotka muutoin tuottaisivat hänelle vaikeuksia.
T	Tavanomainen	Lapsen toimintakyvyssä tai suorituksissa ei ole havaittavissa ikä- ja kehitystasoon nähden mitään erityistä tai tavanomaisesta poikkeavaa. Tavanomaisen suoriutumisen osa-alue on laaja kattaen myös keskitasoa heikompaa toimintakykyä, joka kuitenkin mahtuu tavanomaisen suoriutumisen vaihtelun sisälle. Tavanomaisella tarkoitetaan myös asioita, joissa ei ole havaittu mitään poikkeavaa tai huolestuttavaa.
R	Riski	Riskillä tarkoitetaan sitä, että toimintakyky tällä alueella on sen verran alentunut tai heikko, että se joissain tilanteissa saattaa heikentää lapsen toimintakykyä ja mahdollisuuksia osallistua. Riski syntyy siitä, että mikäli lapsen toimintakyky ei kehity iänmukaisesti, saattaa tämä jatkossa tuottaa huomattavia pulmia tai haittaa lapsen toimintakyvylle. Kouluoppimisessa riski tarkoittaa esimerkiksi satunnaista erityis- tai tukiopetuksen tarvetta.
P	Pulma	Pulma tarkoittaa alentunutta toimintakykyä tai jatkuvaa haittaa lapsen toimintakyvylle, mutta ei vielä siinä määrin, että lapsi ei tämän johdosta voisi toimia tai osallistua. Pulma saattaa vaatia, että lapselle täytyy antaa tukea, tai hänen toimintaympäristöään täytyy muuttaa, jotta hän kykenisi selviytymään tilanteista. Kouluoppimisessa pulmaa kuvastaa tavallisesti esimerkiksi lapsen tarvitsema tehostettu tuki oppimiselle.
H	Haitta	Haitta tarkoittaa kokonaisvaltaista tai merkittävää heikkoutta, vaikeutta tai puutetta kyseisellä toimintalueella alueella, jonka vuoksi lapsen toimintakyky ja mahdollisuudet osallistua ovat vakavasti alentuneet. Kouluoppimisessa haittaa kuvastaa tavallisesti esimerkiksi, että lapsen oppimäärää on yksilöllistetty ja hänet on siirretty erityiseen tukeen.

Muista, että arviointi on aina suhteutettava lapsen ikätasoon sekä kehitysbiologisiin valmiuksiin.

Niissä kohdin, joissa arvioit toiminnossa tai taidossa niin merkittäviä puutteita, että se muodostaa lapsen toimintakyvylle haitan tai pulman, niin tarkenna kuvausta ”Lisätiedot” kohtaan ja kirjaa tarkempi kuvaus lomakkeen loppuun (toimintakyvyn puutteet / voimavarat).

Mikäli et omasta mielestäsi kykene tekemään mitään arviota, merkitse lisätietojen kohdalle kysymysmerkki muistutukseksi itsellesi siitä, että näillä kohdin tarvitaan moniammatillista yhteistyötä asian selvittämiseksi.

Lomakkeen kolmas osa on tietojen kokoamista varten. Merkitse tänne havaitsemasi puutteet ja vauudet lapsen kognitiivisessa toimintakyvyssä. Loppuun on jätetty tila, johon voit tehdä muistiinpanoja siitä, mitä kaikenlaisia asioita olisi huomioitava opetusta, erityisopetusta, opetuksellista kuntoutusta tai muuta tukea suunniteltaessa.

Kuntoutussuunnitelmaa miettiessäsi muista, että kaikkea ei yleensä voi tehdä kerralla. Siksi on pyrittävä priorisoimaan, laittamaan tärkeysjärjestykseen, asioita ja toimenpiteitä. Tärkeysjärjestystä miettiessäsi muista painottaa lapsen kokonaistoimintakykyä ja haitan pitkäaikaisvaikutuksia toimintakyvylle ja terveydelle.

Muista myös, että lapsen toimintakyvyn turvaamiseksi tehtävät toimenpiteet eivät kaikki ole lapsen suoraan kohdistuvia, vaan useat toimenpiteet voivat kohdistua lapsen sosiaaliseen tai fyysiseen ympäristöön.

Tähän kohtaan voit kirjata myös muistiin niitä tekijöitä, jotka tukevat erilaisten kuntoutusratkaisujen toteuttamista ja niitä tekijöitä, jotka estävät parhaan mahdollisen tuen toteuttamista. Näitä ovat myös yhteiskunnallisen palvelujärjestelmän resurssit (hoitolaitokset, terapeutit, koulujen tarjoamat tukitoimet) ja niiden rajallisuus tarjota riittävän intensiivisiä kuntoutuksellisia tukipalveluja. Kun kuntouttavien toimenpiteiden toteuttamisen mahdollistavat ja toteuttamista hankaloittavat tekijät on kirjattu muistiin, voidaan niistä keskustella ja löytää helpommin erilaisia ratkaisuja.

Toimenpiteitä suunniteltaessa on aina mietittävä niiden aloittamista, intensiteettiä sekä toteutumisen seuranta. Muista merkitä toteutussuunnitelmaan kuka tekee ja mitä tekee sekä sen, milloin toteutumista seurataan. Seuranta voi yhtä hyvin olla moniammatillisen ryhmään tapaaminen, puhe-
linsoitto tai muu yhteydenotto kotiin kuin keskustelu lapsen itsensä kanssa.

Yksi suositeltava käytötapa on, että moniammatillisen ryhmän kaikki osanottajat toteuttavat lapsen kognitiivisen toimintakyvyn arviointia tätä samaa lomaketta hyödyntäen. Tällä tavoin saadaan eri näkökulmista samoihin sisältöihin arviointeja, jotka joko tukevat toisiaan tai rikastavat kuvaa lapsesta ja hänen toimintaympäristöstään.

KOGNITIIVISEN TOIMINTAKYVYN KARTOITUS

Lomakkeen täyttäjä	
Päivämäärä	
Lapsen nimi	
Oppilaitos tai hoitopaikka	
Luokka tai ryhmä	
Kotiosoite	
Sosiaalinen yhteisö	Perhe, muut huoltajat ja lapsen kasvatukseen keskeisesti osallistuvat henkilöt (tarvittavat yhteystiedot)
	<ul style="list-style-type: none">- monikulttuurisessa kontekstissa muista merkitä kieli/kielet, joilla yhteistyössä lapsen kasvattajien kanssa kommunikoidaan- lähiomaisten lisäksi lapsella saattaa olla myös muita keskeisiä kasvatukseen osallistuvia henkilöitä
Yhteistyötahot	Lapsen koulunkäynnin, hoidon tai kuntoutuksen parissa työskentelevät (opettajat, hoitajat, terapeutit, sairaala)
	<ul style="list-style-type: none">- kirjaa tähän tahot, joiden kanssa lapsi on työskennellyt tai ollut tutkimuksissa, muista merkitä tapahtumat aikajärjestyksessä

Lähtötilanteen kuvaus	Miksi oppilaan tilannetta kartoitetaan? (Keskeiset kysymykset)
	<ul style="list-style-type: none">- hahmota tärkeysjärjestystä, akuutteja toimenpiteitä vaativat kysymykset ensin- mitkä kysymykset ovat sellaisia, joihin sinä pystyt tarjoamaan vastauksia
Yhteistyö	Ketkä osallistuvat arvioinnin toteuttamiseen
	<ul style="list-style-type: none">- keitä tarvitaan tietojen hankinnassa- hahmottele työnjakoa arvioinnissa- mieti mitkä kysymyksistä ovat sellaisia, joihin vastaamiseen tarvitset muiden ammattilaisten asiantuntemusta- mieti myös huoltajien ja muiden lähiomaisten roolia arvioinnin toteuttamisessa

Kehityshistoria	Keskeisiä tietoja lapsen varhaiskehityksestä, jotka on huomioitava päätöksenteossa ja arvioinnissa
	<ul style="list-style-type: none">- sikiönkehitys, synnytys, varhainen vuorovaikutus- terveydentilan ja biologinen kehitys, sairaudet, vammat- varhainen kehitysympäristö ja sen muutokset- merkittävät tapahtumat ja muutokset elämäntilanteessa- sosiaalinen ja kielellis-kognitiivinen kehitys
Elämäntilanne	Perhe/Laajennettu perhe/ystäväpiiri/muut ympäristötekijät (lapsen kehitystä tukevat ja heikentävät tekijät)
	<ul style="list-style-type: none">- lapsen tämänhetkinen perhe- ja sosiaalinen ympäristö- koulu tai hoitolaitos ja sen sosiaalinen ja muu ympäristö- taloudelliset ja muut elinolosuhteisiin liittyvät tekijät, jotka voivat vaikuttaa arviointiin, johtopäätöksiin tai toimenpiteisiin

Terveystila	Arviointiin vaikuttavat terveydentilaan liittyvät tekijät (sairaudet, vammat, lääkitykset)
	<ul style="list-style-type: none">- tekijät, jotka voivat vaikuttaa erilaisten arviointien suorittamiseen (esim. psykologisten testien tai koulussa pedagogisten arviointikokeiden tekeminen)- tekijät, jotka voivat vaikuttaa erilaisten arviointien tuloksiin ja tulkintaan- aiemmat tutkimukset, mitä, missä, milloin, keskeiset tulokset
Koulunkäynti	Koulunkäyntiin liittyvät tekijät, jotka huomioitava arvioinnissa (lapsen kehitystä tukevat ja heikentävät tekijät)
	<ul style="list-style-type: none">- alle kouluikäisten kohdalla esikouluun tai päiväkotiin liittyvät tekijät- koulunkäynnin edistyminen, kohdatut pulmat- toteutetut tukitoimet, käytetyt resurssit ja niiden tuloksellisuus- olemassa olevat resurssit, tukitoimiin liittyvät mahdollisuudet

Tiedonhankintasuunnitelma	
Milloin	Mitä
	<ul style="list-style-type: none">- kokoa luettelo menetelmistä, joita tarvitset voidaksesi vastata sinun vastuullesi kuuluviin keskeisiin kysymyksiin- pidä kirjaa tehdyistä arvioinnin vaiheista (mitä on jo tehty, mitä tekemättä, mitä pitäisi vielä tehdä)- pidä kirjaa tarvittavista yhteydenotoista ja dokumenteista, joita tarvitset arvioinnin tekemiseen

Yläkäsite	Kuvaileva tarkenne	Lisä	Arviointi
Aistitoiminnot			
Maku- ja hajuaisti	Kitkeryyden, makeuden, happamuuden ja suolaisuuden sekä tuoksujen ja hajujen aistiminen, erottelu ja tunnistaminen		H-P-R -T- V
Asentoaisti-toiminnot	Oman kehon ja kehonosien asennon ja liikkeiden tunnistaminen		H-P-R -T- V
Kosketusaisti-toiminnot	Tuttujen esineiden, muotojen ja pintojen laadun tunnistaminen kosketusaistin avulla (esim. karkea, sileä)		H-P-R -T- V
Kuuloaisti	Kuuloon ja kuulohavainnon muodostamiseen liittyvät tekijät		H-P-R -T- V
Näköaisti	Näköön ja näköhavainnon muodostamiseen liittyvät tekijät		H-P-R -T- V
Itsestä huolehtiminen			
Peseytyminen	Kehon tai kehon osien peseminen ja kuivaaminen tilanteen vaatimalla tavalla		H-P-R -T- V
Kehon osien hoitaminen	Niiden kehonosien hoitaminen, jotka edellyttävät enemmän kuin pesemistä ja kuivaamista (hampaat, hiukset, iho, kynnet, genitaalialueet)		H-P-R -T- V
WC:ssä käyminen	WC:ssä käyntien suunnitteleminen ja toteutus, tarpeen tunnistaminen		H-P-R -T- V
Pukeutuminen	Pukeutuminen ja riisuminen, omatoimisuus, pukeutumisen taidot		H-P-R -T- V
Ruokaileminen ja juominen	Kulttuurisesti hyväksyttävillä tavoilla ruokaileminen, ruokailuvälineiden käyttö, ruokien ja juomien tunnistaminen ja syömäksi kelpaamattoman välttäminen		H-P-R -T- V
Omasta terveydestä huolehtiminen	Itsestä ja omasta tilasta huolehtiminen (asento, lämpötila, nälkä, jano), tarpeiden tunnistaminen, terveystiloihin reagointi (haavat, kiputilat)		H-P-R -T- V
Omasta turvallisuudesta huolehtiminen	Tilanteiden välttäminen, joissa loukkaantuminen tai itsensä satuttamisen riski on ilmeinen (vammat), uhkarohkea käytös		H-P-R -T- V
Henkinen energia, jaksaminen ja tunne-elämän toiminnot			
Vireystaso, henkisen energian taso	Vireystila. Yleinen olotila, jaksaa tehdä päivittäiseen elämään liittyviä asioita sekä ponnistella tilanteen vaatimalla tavalla, puhti ja sisukkuus		H-P-R -T- V
Motivaatio	Halu ja kiinnostuneisuus erilaiseen toimintaan ja tekemiseen		H-P-R -T- V
Ruokahalu	Luonnollinen ja toistuva mielihalu ruokaan ja juomaan		H-P-R -T- V
Unitoiminnot	Unen määrä, nukahtaminen, ylläpito, laatu		H-P-R -T- V
Tunteiden viriäminen	Tunnetilan ja mielialan viriäminen koko tunnekirjossa, Tunteiden vaihtelu.		H-P-R -T- V
Tunteiden tarkoituksenmukaisuus	Tilanteeseen sopiva mieliala tai tunteenilmaisu		H-P-R -T- V
Tunteiden säätely	Tunnetilan kokemisen ja näyttämisen säätely		H-P-R -T- V
Mielijohteiden hallinta	Äkillisten ja voimakkaiden toimintayllykkeiden säätely ja torjunta		H-P-R -T- V
Vastuunotto	Kyky ja halu toimia asetettujen vaateiden toteuttamiseksi		H-P-R -T- V
Stressin hallinta	Kyky toimia tilanteissa, joissa on tavanomaista suurempia henkisiä paineita		H-P-R -T- V
Stressin käsittely	Kyky käsitellä stressiä aiheuttaneita kokemuksia (henkiset painetilanteet, epäonnistumiset, menetykset)		H-P-R -T- V

Vuorovaikutus			
Tarkkaavuuden jakaminen	Huomion kiinnittäminen samaan asiaan tai kohteeseen toisen henkilön kanssa		H-P-R -T- V
Ihmissuhteiden luominen	Vuorovaikutussuhteiden aloittaminen ja ylläpitäminen erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin sopivalla tavalla (vieraan ihmisen tapaaminen, ystävyyssuhteet, luokkatoverit)		H-P-R -T- V
Käyttäytymisen säätely vuorovaikutussuhteissa	Tunteiden ja mielijohteiden sekä kielellisen ja fyysisen aggressiivisuuden säätely vuorovaikutussuhteissa toisiin henkilöihin, asiayhteyden ja sosiaaliseen tilanteeseen sopivalla tavalla.		H-P-R -T- V
Sosiaalisten sääntöjen noudattaminen	Toimiminen itsenäisesti sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa ja sosiaalisten sopimusten noudattaminen		H-P-R -T- V
Sosiaalinen välimatka	Itsensä ja muiden välisen etäisyyden tiedostaminen ja säilyttäminen asia- ja kulttuuriyhteyden sekä sosiaaliseen tilanteeseen sopivalla tavalla		H-P-R -T- V
Kunnioitus ja lämpö ihmissuhteissa	Huomaavaisuuden ja arvostuksen osoittaminen ja vastaaminen asiayhteyden ja sosiaaliseen tilanteeseen sopivalla tavalla		H-P-R -T- V
Arvonanto ihmissuhteissa	Tyytyväisyyden ja kiitollisuuden osoitus ja niihin vastaaminen asiayhteyden ja sosiaaliseen tilanteeseen sopivalla tavalla		H-P-R -T- V
Suvaitsevaisuus ihmissuhteissa	Käyttäytymisen ymmärtäminen ja hyväksymisen osoittaminen ja niihin vastaaminen tilanteeseen sopivalla tavalla		H-P-R -T- V
Kritiikin antaminen ja vastaanottaminen	Suoraan tai epäsuorasti ilmaistujen mielipide-erojen tai erimielisyyksien esittäminen ja niihin sopivalla tavalla vastaaminen		H-P-R -T- V
Sosiaaliset vihjeet ihmissuhteissa	Sopivien merkkien ja vihjeiden antaminen ja niihin reagoiminen sosiaalisessa kanssakäymisessä		H-P-R -T- V
Temperamentti^a ja toimintatavat			
Ulospäin-suuntautuneisuus ^b	Ujo, sulkeutunut (introversio) vs. avoin, seurallinen (ekstroversio)		H-P-R -T- V
Yhteistyökyky ^b	Kyky mukautua toisten ihmisten tunteisiin, miellyttävyys		H-P-R -T- V
Tunnollisuus ^b	Suunnitelmallisuus ja päättäväisyys: työteliäs, järjestelmällinen, tunnontarkka		H-P-R -T- V
Henkinen vakaus ^b	Rauhallinen, maltillinen (neuroottisuus, suhtautuminen uhkiin ja vaaroihin)		H-P-R -T- V
Elämyksellinen avoimuus ^b	Uteliäs, kekseliäs, tiedonhaluinen (Avoimuus, uteliaisuus uutta kohtaan ja mielikuvituksen voima)		H-P-R -T- V
Myönteisyys	Hyväntuulinen, eloisa, toiveikas (vs. alakuloinen, raskasmielinen, epätoivoinen)		H-P-R -T- V
Itseluottamus	Itsevarma, uskalias, jämäkkä (vs. arka, epävarma, vetäytyvä)		H-P-R -T- V
Luotettavuus	luotettava ja periaatteellinen		H-P-R -T- V

^a Huom! Temperamenttiulottuvuudet eivät ole sijoitettavissa positiivinen-negatiivinen asteikolle, ne edustavat erilaisia reaktiotaipumuksia erilaisissa tilanteissa, jotka voivat äärimmäisinä heikentää yksilön toimintakykyä erilaisissa tilanteissa. Myös yleisesti positiivisiksi arvostetut piirteet voivat äärimmäisenä olla negatiivisia joissain toimintatilanteissa.

^b ns. Big five -temperamenttiulottuvuudet

Motoriset toiminnot			
Tasapaino	Tasapaino seisossa, kävellessä, juostessa		H-P-R -T- V
Kätisyys	Kätisyyden vakiintuminen		H-P-R -T- V
Puristusvoima	Käsien puristusvoima ja sen tilanteenmukainen käyttö		H-P-R -T- V
Lihastoiminnot	Jänteys, voima, teho, kestävyys		H-P-R -T- V
Yksinkertaiset karkeamotoriset toiminnot	Istuminen, seisominen, kyykistyminen, kävely, juoksu		H-P-R -T- V
Monimutkaiset karkeamotoriset toiminnot	Heittäminen, kiinnittäminen, hyppely, suunnan vaihtaminen juostessa		H-P-R -T- V
Yksinkertaiset hienomotoriset toiminnot	Poimiminen, tarttuminen, pienten esineiden käsitteleminen sormilla, irrottaminen, käsien asentojen jäljittely		H-P-R -T- V
Monimutkaiset hienomotoriset toiminnot	Silmä-käsi –yhteistyö, piirtäminen, kirjoitusmotoriikka		H-P-R -T- V
Motorinen oppiminen	Motoristen suoritusten, liikesarjojen ja toimintatapojen oppiminen (hieno- ja karkeamotoriset suoritustaidot)		H-P-R -T- V
Tarkkaavuus, häiriöherkkyys ja toiminnanohjaus			
Tarkkaavuuden kohdentaminen	Tarkkaavuuden suuntaaminen ja keskittyminen tarkoituksellisesti johonkin		H-P-R -T- V
Tarkkaavuuden ylläpito	Keskittyminen tilanteen vaatiman ajanjakson ajan vs. jaksaa keskittyä vain lyhyen ajan, ei saa tehtäviä loppuun		H-P-R -T- V
Tarkkaavuuden siirtäminen	Keskittymisen siirtäminen ärsykkeestä toiseen (siirtyminen toiminnasta tai toimintatavasta toiseen, palaaminen tehtävään keskittymisen jälkeen, tehtävätyypin vaihtumisen huomaaminen)		H-P-R -T- V
Tarkkaavuuden jakautuminen	Keskittyminen kahteen tai useampaan ärsykkeeseen, asiaan tai toimintoon samanaikaisesti		H-P-R -T- V
Aloitteisuus: toiminnanohjaus	Tehtävien aloittaminen oma-aloitteisesti, liikkeelle lähteminen, omaa ideointia vaativat tehtävät		H-P-R -T- V
Suunnittelu: toiminnanohjaus	Toiminnan suunnittelu ennen aloittamista, suorituksen tai tehtävän vaatiman toimintajärjestyksen huomioiminen		H-P-R -T- V
Toteutus: toiminnanohjaus	Noudattaa tekemäänsä toimintasuunnitelmaa tai muuttaa sitä tilanteen vaatimalla tavalla vs. tarvitsee tekemiseen toistuvasti ohjausta, tekee huolimattomuusvirheitä, kiirehtii, unohtaa, mitä oli tekemässä		H-P-R -T- V
Arviointi: toiminnanohjaus	Osaa arvioida toimintansa seurauksia, osaa arvioida tekemänsä työn tuloksia realistisesti		H-P-R -T- V
Impulsiivisuus	Kärsivällinen, odottaa omaa vuoroaan, työskentelee rauhallisesti vs. kärsimätön ei odota vuoroaan, hosuu ja hätköi, vahvat tunnetilat häiritsevät suorituksia		H-P-R -T- V
Motorinen levottomuus	Motorisesti rauhallinen ja tilanteen vaatiessa hiljainen, vs. tarvitsee jatkuvasti tekemistä käsilleen tai liikehtii jatkuvasti, ei pysty pysymään paikallaan tai hiljaa, levoton		H-P-R -T- V
Häiriöherkkyys	Kykenee tilanteen vaatiessa sulkemaan ulkoiset ärsykkeet sivuun, vs. suoritus katkeaa vähäisestäkin ulkoisesta ärsykkeestä		H-P-R -T- V

Visuo-spatiaalinen hahmotus		
Visuaalinen hahmottaminen	Muodon tai kuvion löytäminen osista ja erottaminen taustasta (kuvan tai kuvion kokoaminen mielessä), kokonaan tai osittain esillä olevien arjen esineiden tunnistaminen ja löytäminen	H-P-R -T- V
Mentaalinen rotaatio	Eri asennossa olevan kuvan, esineen tai kuvion tunnistaminen samaksi tai eriksi, esineen käytössä sille tarkoituksenomaisen asennon hahmottaminen mallista tai mielessä (mentaalin rotaatio)	H-P-R -T- V
Rakenteiden hahmottaminen	Esineiden osien välisten suhteiden hahmottaminen, esineen kokoaminen osista joko osien rakenteiden tai mallin mukaan	H-P-R -T- V
Tilasuhteiden hahmottaminen	Esineiden tai niiden osien välisten sijaintien, suhteiden ja etäisyyksien hahmottaminen, samansuuntaisuuden tunnistaminen	H-P-R -T- V
Suuntien hahmottaminen	Suuntien hahmottaminen (esim. äänen suunnan tunnistaminen, äskettäiseen havaintosuuntaan palaaminen)	H-P-R -T- V
Tilan hahmottaminen	Tutussa ympäristössä suunnistaminen, paikkojen ja tilojen sijainnin muistaminen, tavaroiden hakeminen tutuista säilytyspaikoista, tilan käsittäminen eri perspektiiveistä	H-P-R -T- V
Liikkeen hahmottaminen	Liikkeen ja liikeradan seuraaminen tai kuvittelu (suunta, nopeus) myös kohteen hetkellisesti kadotessa näköpiiristä; liikkeen suunnan, sijainnin ja nopeuden arviointi: oma liike suhteessa muihin kohteisiin tai muiden liike suhteessa itseän	H-P-R -T- V
Navigointi (suunnistaminen)	Vieraassa ympäristössä navigointi ohjeiden tai kartan avulla sekä reitin tai sijaintien oppiminen	H-P-R -T- V
Muisti ja oppiminen		
Lyhytkestoinen muisti	Kyky pitää hetkellisesti tarkasti mielessä jotain kielellistä (sana/sanoja), visuaalista (asia, esine) tai spatiaalista (paikka, sijainti)	H-P-R -T- V
Työmuisti	Kyky pitää jotain kielellistä (sana/sanoja), visuaalista (asia, esine) tai spatiaalista (paikka, sijainti) mielessään työskentelyhetken ajan suorituksen häiriytymättä	H-P-R -T- V
Tilannemuisti	Tapahtumakokonaisuuden pitäminen mielessä työskentelyhetken ajan (esim. kuullun lauseen merkityksen kokoaminen mielessä, suorituksen toisto havainnoidusta)	H-P-R -T- V
Käsitteiden muistaminen ja oppiminen	Nimikkeiden oppiminen. Uusien käsitteiden, merkkien tai symbolien muistaminen ja oppiminen asioita käsiteltäessä (esim. symbolit, sanat tai yksityiskohdat tarinassa)	H-P-R -T- V
Käsitesuhteiden muistaminen ja oppiminen	Asioiden tai tapahtumien välisten suhteiden muistaminen ja oppiminen niitä käsiteltäessä (esim. tarinan juonirakenne, tapahtuminen aikajärjestys, syy-seuraussuhteet)	H-P-R -T- V
Visuaalinen muisti	Tuttujen kuvien, kuvioden tai kuvasarjojen tunnistaminen ja uusien oppiminen	H-P-R -T- V
Avaruudellinen muisti	Tutun ympäristön tai tilan sekä näissä olevien esineiden sijaintien muistaminen ja oppiminen	H-P-R -T- V
Henkilömuisti	Toistuvasti tavattujen henkilöiden tunnistaminen ja tunteminen ja uusien henkilöiden oppiminen (Kasvot/nimet, erittele, jos tarpeen)	H-P-R -T- V
Tapahtumamuisti	Merkityksellisten omakohtaisten tapahtumien muistaminen	H-P-R -T- V
Tunnemuisti	Itselle merkityksellisiin tapahtumiin ja kokemuksiin liittyvien emotionaalisten (tunne)kokemusten muistaminen	H-P-R -T- V
Suoritusten oppiminen ja hallinta	Motoristen suoritusten oppiminen ja osaaminen (esim. kengännauhoiden solmiminen, pyörällä ajo, kirjoittamisen motorinen suoritus, liikunta- ja urheilulajeihin liittyvien suoritusten oppiminen, kuten pallon käsittelytaidot, hyyt)	H-P-R -T- V
Yleistietous	Yhteisölle merkityksellisten menettelytapojen, tapahtumien sekä kulttuuriyhteisölle merkityksellisten tietojen tunteminen, oppiminen ja muistaminen	H-P-R -T- V

Kieli ja Kommunikaatio			
Puhutun kielen ymmärtäminen (*ks. erikseen kirjoitettu kieli)			
Auditiivinen prosessointi	Äänteiden erottelu ja synteesi		H-P-R -T- V
Sanavarasto	Kielen käsitteiden tunnistaminen ja oppiminen, hallitun passiivisen sanavaraston laajuus		H-P-R -T- V
Kieliopin ymmärtäminen	Lauseiden ja sanaparien ymmärtäminen, morfologisten rakenteiden ymmärtäminen		H-P-R -T- V
Tarinoiden ymmärtäminen	Moniossaisten tai -vaiheisten viestien ymmärtäminen, kertomuksen tai kuvauksen ymmärtäminen		H-P-R -T- V
Symbolien ymmärtäminen	Symbolien ja merkkien ymmärtäminen		H-P-R -T- V
Puhutun kielen tuottaminen (*ks. erikseen kirjoitettu kieli)			
Auditiivinen tuottaminen	Äänteiden tai äännesarjojen tuottamisen oikeellisuus ja laatu		H-P-R -T- V
Puhutun kielen tuottaminen: nimeäminen	Yksittäisten sanojen tai käsitteiden hakeminen muistista ja tuottaminen, esineiden tai kuvien nimien tuottaminen		H-P-R -T- V
Puhutun kielen tuottaminen: Lauseet	Lauseiden tuottaminen, kielioppirakenteiden hallinta, taivutusmuotojen ja morfologian hallinta		H-P-R -T- V
Puhutun kielen tuottaminen: kertominen	Moniossaisten tai -vaiheisten viestien tuottaminen, kyky kuvata tapahtuma tai tarina juonirakenteellisesti jäsentyneesti		H-P-R -T- V
Kommunikointi			
Keskustelu yhden henkilön kanssa	Kyky seurata toisen ihmisen puhetta ja osallistua siihen		H-P-R -T- V
Keskustelu ryhmässä	Kyky seurata useamman ihmisen keskustelua ja osallistua siihen		H-P-R -T- V
Ei-kielellisten viestien ymmärtäminen	Kehon kielen, ilmeiden ja eleiden ymmärtäminen		H-P-R -T- V
Ei-kielellisten viestien tuottaminen	Kehon kielen, ilmeiden ja eleiden tuottaminen		H-P-R -T- V
Ajattelun ripeys, joustavuus ja päättelykyky			
Reaktionopeus	Yksinkertainen reaktionopeus, valintareaktionopeus		H-P-R -T- V
Ajattelun nopeus	Ajatteluprosessin nopeuden säätely tilanteen vaatimalla tavalla, prosessointinopeus		H-P-R -T- V
Ajattelun muoto	Ajattelun johdonmukaisuus: Juuttuminen, syrjähtely, seikkaperäisyys vs. ajateltavan asian johdonmukainen jäsentyminen		H-P-R -T- V
Käsitteenmuodostus	Käsitteellistyminen, kyky luoda ja hahmottaa yläkäsitteitä konkreettisten asioiden tai esineiden välille		H-P-R -T- V
Järjestely ja suunnittelu	Kyky suunnitella mielessä jokin monivaiheinen toiminto tai tekeminen		H-P-R -T- V
Ajan hallinta	Kronologisen järjestyksen hahmottaminen ja omien toimintojen suhteuttaminen ajankuluun		H-P-R -T- V
Kognitiivinen joustavuus	Kyky vaihtaa toimintamallia tai -suunnitelmaa tilanteen mukaan tai ongelmanratkaisutilanteessa		H-P-R -T- V
Oman toiminnan hahmotus	Tietoisuus omasta toiminnasta ja ajattelusta, ymmärrys itsestä ja omasta käyttäytymisestä		H-P-R -T- V
Arvostelukyky	Vaihtoehtojen tunnistaminen ja arviointi, mielipiteen muodostaminen		H-P-R -T- V
Ongelmanratkaisu	Olellaisen tiedon tunnistaminen, ristiriitaisuuksien hahmottaminen, tiedon analysointi ja yhdistäminen ongelman ratkaisemiseksi		H-P-R -T- V

Akateemiset taidot			
Lukutaito			
Kirjaintuntemus	Äänne–kirjain –vastaavuuden hallinta		H-P-R -T- V
Lukemisen tarkkuus	Sanojen ja lauseiden lukemisen tarkkuus ja oikeellisuus		H-P-R -T- V
Nimeämisen sujuvuus	Sarjallisena esitettyjen kuvien, sanojen tai muiden nimettävien ärsykkeiden toistamisen nopeus ja sujuvuus		H-P-R -T- V
Lukemisen sujuvuus	Ymmärtävän lukemisen lukunopeus		H-P-R -T- V
Luetun ymmärtäminen	Lauseiden lukeminen, tekstin lukeminen ja ymmärtäminen		H-P-R -T- V
Tiedonhankintataidot	Tiedon löytäminen lukutaidon avulla		H-P-R -T- V
Kirjoittaminen			
Kirjoittamisen oikeellisuus ja sujuvuus	Kirjainten ja sanojen kirjoittaminen, kirjainmuotojen tuottaminen, sanojen oikeellisuus, kirjoittamisen motorinen sujuvuus		H-P-R -T- V
Teknisillä apuvälineillä kirjoittamisen sujuvuus	Kirjoittamisen sujuvuus käyttäen teknisiä apuvälineitä kuten näppäimistö ja/tai mobiililaitteita käyttäen		H-P-R -T- V
Tuottava kirjoittaminen	Itsensä ilmaiseminen tai tiedon tuottaminen kirjoittamalla		H-P-R -T- V
Matematiikka			
Lukukäsite	Suuruusluokan hahmottaminen määrissä ja lukusymbolien ilmaisevana (vertailu)		H-P-R -T- V
Matemaattiset suhteet	Sarjoittaminen, luokittelu, yksi-yhteen ja yksi-moneen vastaavuudet, vaihdannaisuus, liitännäisyys, lukujärjestelmän ymmärtäminen (paikka-arvojärjestelmä)		H-P-R -T- V
Symbolien hallinta	Matemaattisten merkkien ja symbolien hallinta (esim. +, -, >, =, x^2)		H-P-R -T- V
Lukujonotaidot	Numeroiden ja lukujen tunteminen, luettelemalla laskeminen, lukujonojen sujuva tuottaminen muistista erilaisten sääntöjen perusteella (etuperin, takaperin, kahden välein, jne.)		H-P-R -T- V
Laskutaitojen sujuvuus	Opetettujen peruslaskutaitojen hallinta (+, -, x) muistista tai laskustrategioita hyödyntäen		H-P-R -T- V
Geometrian perusteiden hallinta	Perusmuotojen tunnistaminen ja tuottaminen, geometrysten suhteiden hahmottaminen		H-P-R -T- V
Mittaaminen	Mittaamisen idean ymmärtäminen ja perusmittayksiköiden hallinta, soveltaminen		H-P-R -T- V
Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	Peruslaskutaitojen soveltaminen matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen		H-P-R -T- V
Matemaattinen oivaltaminen	Matemaattisten suhteiden, säännönmukaisuuksien tai ratkaisumallien oivaltaminen ja löytäminen tilanteissa, joissa tehtävän matemaattinen luonne ei ole eksplisiittisesti ilmaistu		H-P-R -T- V
Muut akateemiset taidot			
Luonnon- ja yhteiskunnalliset tieteet	Ympäristön ja siihen liittyvien ilmiöiden iän ja koulutuksen mukainen ymmärtäminen ja tulkitseminen		H-P-R -T- V
Kielten hallinta	Vieraiden kielten oppiminen ja hallinta		H-P-R -T- V
Taideaineet	Taiteellisen (musiikki, kuva- ja ilmaisutaiteet) ilmaisun ymmärtäminen, Itsensä ilmaiseminen kulttuurissa tavanomaisia taiteen muotoja hyödyntäen		H-P-R -T- V

Koulussa tapahtuvaan ja muuhun toimintaan liittyvät oppimisen ja taitojen alueet

- 1) suoriutuminen yleisesti eri oppiaineissa
- 2) suoriutuminen ja toiminta koulun arjessa (oppitunnit, välitunnit, ruokailut, muut yhteiset tilanteet)
- 3) koulun sääntöjen ja tapojen hallinta ja niiden mukainen käytös
- 4) harrastaminen, erityisharjoittelu ja erityistaidot
- 5) toimintakyky koulun ulkopuolisessa järjestetyssä kahdenkeskisessä tai ryhmätoiminnassa (harastukset, kerhot)

Tarkennukset niistä haitoista ja pulmista, jotka erityisesti herättävät huolestuneisuutta tai vaikuttavat ratkaisevasti lapsen toimintakyvyn puutteisiin

- merkitse toimintakykyluetteloon ja tähän numero, mikä toimintakyvyn osa-alue on kyseessä
- kuvaa haittaa tai pulmaa tarkemmin tänne
- muista kuvata, mihin kaikkiin erilaisiin lapsen elämän toiminta-alueisiin ne vaikuttavat

Tarkennukset niistä taitojen osa-alueista, jotka erityisesti herättävät luottamusta tulevaan tai ylläpitävät/tukevat lapsen toimintakykyä

- kuvaa lapsen voimavaroja tarkemmin tänne
- kuvaa, miten voimavarat edesauttavat lapsen suoriutumista ja toimintakykyä

Kuntoutuksen ja muun tuen suunnitelmassa huomioitavat tekijät (tukevat / haittaavat)

- lapseen liittyvät tekijät
- lapsen sosiaaliseen ja kotiympäristöön liittyvät tekijät
- lapsen hoitoon tai koulunkäyntiin liittyvät tekijät
- yhteiskunnalliset, juridiset ja yhteiskunnallisiin resursseihin liittyvät tekijät

Kuntoutuksen ja muun tuen toteutuksen suunnitelma		
Toiminto	Aloitus	Seuranta
<ul style="list-style-type: none">- prioriteettalista: mitkä ovat lapsen toimintakyvyn turvaamisen kannalta keskeisimmät kysymykset ja toimenpiteet. Huomioi prioriteettilistassa:- 1) lapsen kuntoutukseen, hoitoon tai koulunkäyntiin liittyvät toimenpiteet,- 2) perheeseen sekä sosiaaliseen ympäristöön liittyvät toimenpiteet- 3) yhteiskunnalliset, juridiset ja yhteiskunnallisiin resursseihin liittyvät toimenpiteet (esim. sosiaalityö, kuntoutustuet, jne.)- Tee aikataulu toimenpiteille ja niiden toteutumisen seurannalle	-	-

